Fosterbarnas behov for barnehage

«Elsk meg først, så kan jeg leke med de andre».

Om forfatteren

- **Joachim Haarklou** er utdannet psykolog fra Universitetet i Bergen, og er i tillegg spesialist i klinisk psykologi med fordypningsområdet barne- og ungdoms-psykologi. Han har tidligere arbeidet i flyktningmottak i Oslo, i PP-tjenesten i Arendal og 12 år ved barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk i Arendal. Han driver i dag privatpraksis ved Hisøy Psykologsenter i Kolbjørnsvik i Arendal. Han har siden 1997 spesialisert seg på tilknytningsforstyrrelser med fokus på adoptiv- og fosterbarn. Han er en kjent foredragsholder innenfor temaene.

Denne artikkelen handler om hvorfor nylig fosterhjemsplasserte barn ikke bør gå i barnehage. Artikkelen er første gang trykket i Adopsjonsforum 1.2011 med tittelen "Elsk meg først, så kan jeg leke med de andre" med målgruppen adoptivbarn. Artikkelen er her endret til målgruppen fosterbarn.

- Av Joachim Haarklou, psykologspesialist

Synet på barnehagen over tid

Barnehage som institusjon er ikke mer enn hundre år gammel. Den har gjennomgått store endringer og samfunnets syn på barnehagen har endret seg over tid. Jeg er født i 1955 og har aldri gått i barnehage. Min mor sier at det hadde vært en skam å sende meg i barnehage, et tegn på at hun ikke klarte å ta seg av meg. Forskningen den gang antydet at barn kunne bli kriminelle av å gå i barnehage, og at barnets beste var å være sammen med mor. For tiden ser forskning ut til å peke i retning av at barnehagen har en sosialiserende og skoleforberedende funksjon. Man kan til tider få et inntrykk av at barn må ha gått i barnehage først for å klare seg i skolen

og senere i livet. Slik kan man lure på hvordan dagens voksne er blitt gangs mennesker og klarer seg uten å ha gått i barnehage.

Barnehagens utvikling i dag går raskere og raskere. Avdelinger blir større, og de største tar imot flere hundre barn. Halvdagsplasser blir det færre av. Barneparker finnes det nesten ikke lenger, de er omgjort til heldagsbarnehager. Debatten om døgnåpne barnehager er i gang. Det samme gjelder debatten om at alle barn skal ha krav på barnehageplass, som videreføres til debatten om barnehageplikt i første omgang for femåringer, som vi enda ikke har. Det neste som debatteres er opplæring med data i barnehagen. En videreføring av denne utviklingen vil kunne være at fødende mødre leverer sine barn snarest mulig etter fødsel rett inn under offentlig omsorg av såkalt pedagogisk utdannet personell for "å elske barnet" mot betaling. Hypotesen om at dette er en av hovedårsakene til økningen i atferdsavvik, er allerede dannet (Arnt Ove Engelien, 2009).

Er det å gå i barnehage barnets beste?

Det reises en del spørsmål om hvem som har retten til å definere hva som er barnets beste. Hvorfor skal barn gå i barnehage i det hele tatt? I hvilken alder skal barn gå i barnehage, det vil si hvor tidlig skal de begynne? Hvor lenge skal de gå om gangen? Skal de heller gå i hel stilling (heldagsplass) enn i halv stilling (barnepark eller halvdagsplass)? Skal de gå flere timer i barnehagen per dag enn de voksne har lov til å jobbe i samme barnehage grunnet arbeidsmiljøloven? Gjelder ikke den for barna? Skal barna overnatte i barnehagen? Hvor store avdelinger skal barn ferdes på i barnehagen? Kompenserer barnehageplass som forebyggende barneverntiltak egentlig for omsorgssvikt?

Samfunnets behov for barnehagen

Føringer søker å deklamere for full barnehagedekning i kommunen som en politisk målsetting i seg selv. Motforestillingene har latt vente på seg, men nå kommer de. Kanskje går ikke ettåringer 10 timer i barnehage med store avdelinger og overnattingsmulighet fordi det skal dekke deres utviklingsbehov. Kanskje er det andre behov som fører til dette, det vil si foreldrenes behov for å være i arbeid og dermed

trenger tilsyn for barnet. At utgiftene til dette til tider ikke står i forhold til inntektene på samme tid, er en debatt for seg selv.

Hva med de under to år i barnehagen?

Hva angår de minste, gikk i 2007 over halvparten av ettåringer i barnehage og ¾ av disse 41 timer i uken (Turid Berg-Nilsen, 2007). Noen ettåringer går 51 timer i uken i barnehage, det vil si 14 timer mer enn foreldrenes fulle arbeidsuke (Simen Tveitereid, 2008). Engelien skriver i Morgenbladet 9.1.2009: "Hva om norsk barnehagepolitikk skaper mer utrygge barn? Vi vet at utrygg tilknytning henger tett sammen med atferdsvansker. Hva om barnehagepolitikken er det som har bidratt til at det er større atferdsproblemer i norsk skole enn det var før?" Fagfolk har uttalt at "babyer ikke bør ha en 40 timers uke og at de har forhøyet risiko for å utvikle psykiske og sosiale vansker hvis de gjør det" (Berg-Nilsen, Adresseavisen 15.9.2008), at det er de ressurssterke og trygge barn som profitterer på å gå i barnehage (Klaus Grossmann, tilknytningskonferanse 15.10.2007) og at barnehagene ofte ikke tilfredsstiller behovene til de minste barna (Lars Smith i VG 9.8.2010). Det er med andre ord flere som stiller spørsmålstegn ved om barnehage egentlig bare er et gode for barn, og da spesielt de minste.

Fosterbarn og behovet for å gå i barnehage

Problemstillingen gjelder så langt alle barn. Hva med fosterbarn og deres behov for å gå i barnehage? Jeg har tidligere uttalt at ettåringer ikke bør gå i barnehage (Bergens Tidende, 15.10.2008) og at adoptivbarn har særlig behov for å være lengre hjemme hos sin nye tilknytningsperson etter adopsjon. Det er det jeg nå ønsker å redegjøre for i denne artikkelen, nemlig hvorfor nylig fosterhjemsplasserte ikke bør gå i barnehage.

For å skjønne dette, gjelder det å skjønne utviklingspsykologisk teori og i hvilke trinn og i hvilken rekkefølge barn utvikler seg på hvilke områder.

Huset med de tre etasjene

For å forenkle forståelsen av barns utvikling, vil jeg presentere "Huset med de tre etasjene". Jeg har i min artikkel "Emma tvert imot eller noe mer; Hun trenger TIFA, de tilknytningsfremmende aktiviteter" (2007, revidert 2010), redegjort for at barn utvikler seg metaforisk talt som et hus i tre etasjer. Den første etasjen er den emosjonelle med utvikling av en grunnleggende følelsesmessig tilknytning, fokusert til en hovedomsorgsperson. Denne hovedomsorgspersonen er for det meste mor, og man tenker seg at grunnleggende trygg tilknytning skjer hjemme hos mor i de to første leveår. Den andre etasjen er den sosiale, der barnet utvider sine primære tilknytningserfaringer med mor til også å gjelde andre mennesker, og barnet utvider dermed sin sosiale radius. Dette finner sted i 3-5 års alderen, og for flere og flere akkurat i barnehagen. Den tredje etasjen er den kognitive, forståelsesmessige, der barnet utvikler seg til å bli et intellektuelt vesen. Dette starter i stor grad ved skolestart. Det er trapper mellom etasjene med mulighet for å gå litt frem og tilbake. I tillegg er barn individuelt like forskjellige som de forskjellige hus i en by. Hva er det så som skjer når en mor elsker sitt barn og grunnleggende trygg tilknytning finner sted?

Huset med de tre etasjene tydeliggjør at det er emosjonell utvikling som utgjør grunnsteinen for all videre utvikling både sosialt og også kognitivt. Det nytter ikke å bygge hus og begynne med andre etasje, det er første etasje som må bygges først, så den andre og så den tredje. Hva er så innholdet i den første etasjen – hva inneholder emosjonell utvikling?

Utviklingspsykologisk teori

Emosjonell utvikling skjer i begynnelsen av livet når hovedomsorgspersonene mor og far elsker sitt barn. For å forenkle

beskrivelsen av denne prosessen kommer jeg til å skrive om mor som primærtilknytningsperson. Det dreier seg dermed om en kjærlighetsrelasjon, et følelsesmessig bånd. Kjærlighet og trygg tilknytning er synonymer: Den som elsker sitt barn, knytter det trygt til seg. Slik gjør det lille barnet i husets første etasje de første 0 til 24 måneder trygge tilknytningserfaringer i forhold til sin mor.

Utviklingspsykologiens transaksjonsmodell

Innenfor normalutvikling viser det seg at barn har en medfødt tilknytningstilbøyelighet uavhengig av de voksnes omsorgskvaliteter. Det vil si at alle barn knytter seg til sine foreldre, men tilknytningskvaliteten kan være meget forskjellig. Innenfor normalutvikling utvikler barn en trygg tilknytning. I denne prosessen har det noe å si hvem barnet og mor er. Et lettstelt barn virker gunstig inn på tilknytningskvaliteten mellom barnet og mor, et medfødt krevende barn virker ugunstig inn på tilknytningskvaliteten. Det samme gjelder mor. En trygg mor fremmer en trygg tilknytningskvalitet mellom seg og barnet, og en utrygg fremmer en tilsvarende utrygg tilknytningskvalitet. Så er det tilknytningskvaliteten som til slutt påvirker barnets videre utvikling. Dette omtales som utviklingspsykologiens transaksjonsmodell.

Bowlbys indre arbeidsmodeller

Utvikling er interaksjon og påvirkning over tid. Samtidig er barnet og miljøet i konstant forandring. Slik utvikler barnet innenfor normalutvikling internaliserte arbeidsmodeller, det vil si en ide om seg og verden (mor), med en forventning om eksempelvis tilgjengelighet og responsivitet som følge av sin erfaringshistorie. Barnet erfarer at det kan stole på mor, det forventer deretter at det skal kunne stole på mor, og det generaliserer: Er mor til å stole på, da er hele verden til å stole på.

Tilknytningskvaliteten er dermed avhengig av foreldrenes sensitivitet, empatievne og kommunikasjonskompetanse. Ved god og trygg tilknytning er den voksne sensitiv, responsiv, støttende, synkronisert, gjensidig og intersubjektiv. Intersubjektivitet betyr den voksnes evne til å dele følelser, tanker og oppfatninger med barnet. Utviklingsfremmende relasjonskvaliteter er dermed de intersubjektive utvekslingene som bør utgjøre en kontinuerlig prosess i barnets liv. Denne affektive (følelsesmessige) utvekslingen med felles oppmerksomhet, hvor barnet helt fra fødselen av sender følelsesladede signaler, som igjen påvirker responsen fra den voksne og hvor barnet deretter igjen påvirkes av den voksnes affektive uttrykk, utgjør grunnlaget i det som senere utvikler seg til gode eller dårlige samhandlingsmønstre.

Grunnlaget for en god og trygg tilknytning er den voksnes evne til å inntone seg hos barnet, det vil si den voksnes evne til å svare på barnets følelsesuttrykk. Det handler ikke om ren imitasjon, men en evne til å svare barnet på dens følelsesuttrykk på en annen måte enn barnets. Det vurderes som foreldrenes oppgave å finne ut hva barnet opplever, fange opp og dele denne opplevelsen med barnet, samt å la barnet få vite at en gjør det. Det viser seg at følelsesmessige

opplevelser fører til mer læring enn intellektuell forståelse.

Den utviklingspsykologiske modellen jeg her har presentert, er den som per i dag er den mest anerkjente når det gjelder forståelsen av barns utvikling bygd på betydningen av tilknytningskvalitet.

Grunnsteinen for all videre utvikling

Det er denne emosjonelle utviklingen som utgjør barnets første etasje og som er grunnsteinen for all videre utvikling. Barn trenger å ha gjort tilknytningserfaringer i forhold til en mor, for så å kunne ta de med seg inn i andre relasjoner. Dette er Bowlbys indre arbeidsmodell: fra erfaring over forventning videre til internalisering: Barnet erfarer å bli sett og hørt, barnet forventer å bli sett og hørt og barnet gjør dette til en del av seg selv, det vil si gir til slutt igjen det det har fått. Slik er barnet et speilbilde av sin erfarings- og dermed tilknytningshistorie og gjør med andre mennesker i sitt liv, det mor gjorde med barnet i husets første etasje. Den som har forstått, erkjent og godkjent dette, har skjønt at barn må ha vært innom første etasje, dvs. emosjonell, grunnleggende, trygg tilknytning fokusert til en hoved-omsorgsperson, for at de skal ha noe med seg inn i den andre etasjen, den sosiale, og dermed vite hvordan de skal gjøre med andre barn og siden voksne mennesker i sitt liv. Slik fører en trygg og fokusert tilknytning i den første etasjen til en prososial samleksatferd med andre barn i den andre etasjen.

Barn som har utrygge tilknytningserfaringer, vil tilsvarende ta disse med seg inn i den andre etasjen og gjøre med andre det de selv gjorde av tilknytningserfaringer i sin første etasje. Dette vil fort kunne munne ut i atferdsvansker i barnehagen. Slik dannes det hypotese om at utrygg tilknytning vil bidra til et atferdsavvik i barnehage, og i skolen.

Hvilke tilknytningserfaringer gjør fosterbarn?

Fosterbarn kan ha veldig forskjellig bakgrunn. Noen har opplevd alvorlig emosjonell deprivasjon (følelsesmessig understimulering) under barnehjemsoppvekst med defokusert tilknytningserfaring (barnet har mange tilknytningspersoner). De fleste har hatt en oppvekst med generell

omsorgssvikt. Dette kan dreie seg om psykisk sykdom hos foreldrene, vold, rus og også her emosjonell deprivasjon.

Sett som gruppe har fosterbarn antatt opplevd for dårlig kvalitet i omsorg og dermed fravær av trygg tilknytning, samt tap av hovedtilknytningsperson ved omsorgsovertakelse og andre eventuelle omplasseringer (avlastnings-/beredskapshjem). Sagt med Bowlby, består disse barns indre arbeidsmodell av erfaring av at de ikke kunne stole på mor, videreført av en forventning om ikke å kunne stole på mor, og med påfølgende generalisering der de ikke stoler på noen i denne verden. Disse indre arbeidsmodeller gjelder det å gjenlære etter fosterhjemsplasseringen.

Det som gjelder de indre arbeidsmodeller, gjelder alt som skjer innenfor emosjonell utvikling i husets første etasje.

Emosjonell utvikling en gang til

Den emosjonelle, grunnleggende, trygge tilknytningen fokusert til en hovedtilknytningsperson, som det fosterhjemsplasserte barnet tidligere har gått glipp av, må det gjenta etter at det er blitt fosterhjemsplassert. Dette tar tid og kan ikke gjøres i barnehagen.

Min tommelfingerregel tilsier at den nylig fosterhjemsplasserte skal gjenta forsømt emosjonell omsorg i dobbelt så lang tid som år den er gammel ved ankomst. En toåring skal dermed være hjemme hos sin nye hovedtilknytningsperson, antatt og for det meste, men ikke nødvendigvis, fostermor, i dobbelt så lang tid som den er gammel ved ankomst. Det vil si at det barnet som fosterhjemsplasseres to år gammelt, skal være hjemme i to ganger to år, er lik fire år, og det kan da begynne i husets andre etasje, sosial utvikling i barnehage, seks år gammelt. Da blir det ikke nødvendigvis barnehage på dette barnet. I tillegg anskueliggjør eksempelet at det faller naturlig med utsatt skolestart for disse barn. Så kommer femåringen, som jo skal være hjemme hos mor i to ganger fem år, det vil si ti år, før den så 15 år gammel er klar til å gå i barnehage. Kanskje gjør dette regnestykket det litt lettere å skjønne hvorfor noen av disse 15-åringene, med en emosjonell alder på fem år, strever både sosialt i den andre etasjen i forhold til venner, og læringsmessig i den tredje etasjen på det kognitive planet, når de i praksis allerede går i 9. klasse. Femåringer som får krav til 15-åringer, har alt for høye forventninger på seg.

Gjentakelse av emosjonell grunnlæring tar ikke bare tid, den kan i tillegg ikke

gjøres i barnehagen, som utgjør andre etasje i huset med de tre etasjene. Skal den nylig fosterhjemsplasserte få en mulighet til å reparere forsømt emosjonell grunnlæring, må det skje i husets første etasje under fokusert tilknytning hos en hovedtilknytningsperson. At det ut ifra dette perspektivet ikke er lurt å dele permisjonstiden mellom fosterforeldrene, sier seg selv. Ikke minst dersom barnet forut for fosterhjemsplasseringen er vokst opp med defokusert tilknytning på barnehjem.

Et hus uten første etasje bryter sammen

Det å hoppe over første etasje med trygg og fokusert tilknytning, vil antatt på sikt kunne innebære en alvorlig emosjonell skade. Denne kan videreutvikle seg til en utrygg tilknytning, og muligens videre til en tilknytningsforstyrrelse. I voksen alder vil den emosjonelle skaden, i verste fall, kunne kronifiseres til en personlighetsforstyrrelse, dersom tilknytningsforstyrrelsen ikke behandles tilstrekkelig. Noen av disse personlighetsforstyrrelsene er meget vanskelige å behandle, og samtidig invalidiserende. Det å være femåring resten av livet, fører til mye dårlig fungering og dysfunksjonalitet.

Helsesøsterens råd

Helsesøster har lett for å råde fosterforeldre til å plassere også det nylig fosterhjemsplasserte barnet i barnehage for at barnet skal sosialiseres. Da er det bare å minne på at også våre tidligere generasjoner som ikke har gått i barnehage, har blitt sosiale. Bor fostermor derimot så avsides at det tar to timer å komme til nærmeste hus med mennesker i, kan det være greit å gå noen timer i barnehage. Jeg påstår dermed at barn kan bli sosiale bare i kraft av å være sammen med en god mor.

Modenhetstest

Hvordan vet jeg om mitt barn er modent nok til å begynne i barnehage? Spørsmålet gjelder både egenfødte barn og fosterbarn.

Barnehagen er et nydelig sted å være for de barn som er ferdige med emosjonell utvikling og dermed fokusert tilknytning i den første etasjen. Ainsworth har i et eksperiment (Fremmedsituasjonen, 1978) funnet at barn utvikler enten trygg tilknytning, eller avvikende tilknytningsformer slik som utrygg avhengig tilknytning, utrygg unnvikende tilknytning eller desorganisert desorientert tilknytning. I fremmedsituasjonen til Ainsworth ble disse tilknytningsmønstre tydelige på bakgrunn av observasjoner av barn som ble forlatt av sin mor i et rom med leker, to ganger tre minutter. Jeg vil bruke Ainsworths fremmedsituasjon som utgangspunkt for barnehagemodenhetstesten, ved å ta barns væremåte under levering i og henting fra barnehagen som utgangspunkt, det vil si deres reaksjon på adskillelse og deres gjensynsreaksjon.

Trygt tilknyttet

Det trygt tilknyttede barnet er blid på vei til barnehagen og leier mor og sier uproblematisk farvel til mor, samtidig som det er klar over at hun går. Barnet vinker, og når mor er gått, begynner barnet på utforskningsatferd, hvilket betyr prososial lek med andre barn. Barnet leker harmonisk med de andre gjennom dagen og spør ikke hele tiden etter mor, da det allerede har internalisert (indregjort) trygghet som en

indre arbeidsmodell (Bowlby), og vet dermed at det vil bli hentet uansett, og det til riktig tid. Når barnet så hentes, viser det en positiv gjensynsreaksjon ved å vende seg med glede mot mor. Barnet blir nå nær med mor og deler glede med henne over at hun er kommet tilbake, og barnet er deretter klar for mer utforskningsatferd, det vil si å fortsette lek og aktivitet med seg selv og/eller andre hjemme. Dette barnet er trygt tilknyttet og dermed ferdig med emosjonell utvikling, slik at det kan klatre oppover i husets neste etasje, den sosiale. Barnet er klar for å gå i barnehage.

Utrygt tilknyttet

Det er det utrygge barnet som ikke er klart for å begynne i barnehage. Dette barnet fremstår som klengete og holder mor hardt i hånda når de er på vei til barnehagen. Barnet vil egentlig heller være hjemme med mor og viser dermed motstand mot turen til barnehagen. Dette signalet fra barnet er tegn på utrygghet og uttrykk for en selvtilrettelegging der barnet sier ifra om sitt eget beste, nemlig det tidlig udekkete behovet for mer fokusert tilknytning i forhold til mor i den første etasjen. Når barnet og mor kommer til barnehagen, passer barnet godt på mor, slipper henne ikke, og gjør alt for å kunne sette seg på mors fang. Der blir det sittende så lenge som mulig. Og der sitter barnet og koser med mor, uten å slippe henne av synet og uten å klare å leke med andre barn. Når den barnehageansatte foreslår at mor bør gå en tur, slik at barnet kan gjøre et forsøk på å være i barnehagen uten mor, kommer det en sterk frustrasjonsreaksjon og motstand. Når mor omsider går, vinker barnet i 20 minutter, også lenge etter at hun er gått. Så detter hånden ned, barnet snur seg noe trist og apatisk fra vinduet og leter etter et nytt, voksent fang å sitte på. Der sitter det, med tommelen i munnen, og spør hele tiden om og når mamma kommer. Barnet begynner ikke å leke med de andre barna, og viser dermed ikke utforskningsatferd. Dette barnet er tydelig ikke ferdig med "mor", det vil si fokusert trygg tilknytning og dermed emosjonell utvikling. Dermed er det ikke klart for overgangen til neste etasje.

Udiskriminert tilknytningsstil

Det finnes en annen type fosterbarn som heller ikke er klare til å gå i barnehage. Disse er oppvokst på barnehjem eller blitt passet av mange voksne forut for fosterhjemsplassering, og har slik utviklet en udiskriminerende tilknytningsstil. Det er alt for få som har lagt merke til de store likhetene mellom et barnehjem og en barnehage, og for den del en skole. Det høres rart ut, men disse barn fungerer dessverre godt i barnehagen, og det er feil.

Barnet med den udiskriminerende tilknytningsstilen er hyggelig og blid, det blir fort kjent med mange og kan allerede like etter ankomst i fosterhjemmet havne på besøkets fang og ringe på alle dører i nabolaget for å se om det finnes noen å leke med. Familiens besøk oppfatter dette barnet feilaktig som positiv og sier "Så tillitsfull han er som kommer rett til meg". Dette er tegn på tilknytningsproblematikk og ikke tegn på internalisert, grunnleggende tillit. Barnet har egentlig ikke knyttet seg trygt til sine nye omsorgspersoner og bruker dem ikke som trygg base, men går ukritisk til hvem som helst. Denne tilknytningsformen er nærmere beskrevet i min artikkel om barn med udiskriminerende tilknytningsforstyrrelse (kommer i 2012). Når dette barnet følges i barnehagen, har det kommet i lek med noen andre gutter og sitter oppe i et tre bak barnehagen, lenge før mor har klart å komme seg ut av bilen og inn i barnehagen for å si farvel til sitt barn. Dette barnet bruker ikke mor som trygg base forut for utforskningsatferd, og er dermed ikke ferdig med første etasje, og må først gjenta utviklingspsykologisk teori med en trygg base-erfaring i forhold til sin nye tilknytningsperson: fostermor. Det betyr emosjonell utvikling i den første etasjen. Barnet må først gjøres nær og er ikke klar for barnehagen i husets andre etasje. Denne udiskriminerende tilknytningsstilen er mer dysfunksjonell enn det folk flest er klar over.

Til slutt kan det nevnes at barn utsatt for omsorgssvikt som dermed ikke får dekket sine grunnleggende behov for en fokusert og trygg tilknytning som del av emosjonell læring og utvikling i husets første etasje, og som av en barnevernstjeneste som forebyggende barnevernstiltak

plasseres i barnehage, plasseres også rett inn i den andre etasjen, uten å ha fått utviklet seg tilstrekkelig i den første etasjen først. Disse burde egentlig ha vært plassert hos en omsorgsdyktig dagmor under fokusert tilknytning. Alternativt må barnehagen gi dette barnet et tilbud i den første etasjen. Det koster i form av personalressurser. Omsorgssvikt er dyrt.

Hva om barnet må gå i barnehagen?

Dersom barnet må gå i barnehage grunnet familiens økonomiske situasjon eller yrkesrelaterte begrensninger, er det viktig å skolere barnehagepersonalet i et tilbud primært i den første etasjen. Det innebærer en fokusert tilknytningsmulighet til en hovedtilknytningsperson som må være tilgjengelig for barnet i den tiden barnet er i barnehagen. Denne personen må si ifra til barnet hvor hun er og hvem barnet skal henvende seg til i hennes sted dersom hun går på et møte. Denne personen skal tilby barnet en trygg tilknytning i barnehagen og dermed gjenta utviklingspsykologisk teori en gang til. Folkelig sagt skal vedkommende elske barnet. Det var det egentlig fostermor som skulle gjøre – i den første etasjen. Det var jo derfor dette barnet ikke skulle gå i barnehagen egentlig; det var ikke ferdig elsket. Barnehager foretrekker de barn som er ferdig elsket. Også skolen foretrekker de barn som er ferdig elsket, og oppdratt, det vil si utviklet i den andre etasjen. Da kan de undervise barnet i den tredje etasjen. Disse prosesser beskrives i min artikkel om terapeutisk undervisning av elever med tilknytningsforstyrrelse (under trykking).

Dårlig samvittighet for å sende ditt barn i barnehage?

Noen sier de får dårlig samvittighet for å sende sitt barn i barnehage og ville helst ha hatt det hjemme hos seg. På en måte bare ”føler de for” å ha det hjemme. Disse intuitive følelsene er ofte meget korrekte. Samfunnet godkjenner de ikke alltid. For min mor hadde det den gang vært en skam å sende meg i barnehage. Et tegn på at hun ikke var en god mor. I dag blir de mødre som ikke sender sin femåring i barnehage, sett på som spesielle. Dessverre har ikke dette barnet noen å leke med heller, da de andre barna går i barnehage.

Skulle noen oppfatte meg til å være prinsipielt mot barnehage, er dette en misforståelse. Barnehagen er et flott sted å være for de som er ferdig elsket i den første etasjen. Et fosterbarn er ofte ikke det ved ankomst, og det haster dermed ikke med å sende det i barnehagen:

”Elsk meg først, så kan jeg leke med de andre etterpå”.